

Alkmadders

40

NUMMER 152 - JAARGANG 38 - DECEMBER 2020
KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

In dit nummer o.a.:

Terugblik op 40-jarig
jubileum Oud Alkemade

Co de Bruijn,
een veelzijdige Veender

Wat oude bidprentjes
kunnen vertellen
(deel 2)

Het verzwegen Indië
in Oude Wetering

Oud Alkemade
bouwt aan haar toekomst!

38e jaargang, december 2020, nummer 152
Kwartaaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Alfred Bakker
Sjaak Bouwmeester
José van der Meer-van der Zwet (eindredactie)
Fons van Rijn
E-mailadres van de redactie:
alkmadders@ziggo.nl

Foto's (tenzij anders vermeld)

Leo Stiens en Agnes Turk
Archief Stichting Oud Alkemade

Donateursbestand en adreswijzigingen

Leon Hogenboom
06-531 93 655 of per e-mail:
hogenboomleon@gmail.com

Donateurschap

Nieuwe donateurs zijn van harte welkom.
U kunt zich aanmelden via onze website,
per e-mail via info@stichtingoudalkemade.nl
of telefonisch bij het secretariaat: 071-501 83 26.
De minimumdonatie bedraagt € 20,- per jaar,
te voldoen op bankrekening NL09 INGB 0005 4356 41
van Stichting Oud Alkemade. Per post ontvangen van
Alkmadders kost € 12,00 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 5,75 en zijn verkrijgbaar tijdens de
openingsuren van het museum.

Openingstijden

Het Museum Oud Alkemade is geopend op
zondagmiddag van 14.00-17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
In de maanden juli en augustus en op 1e Paasdag,
1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het
museum gesloten. Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag
is het museum wel open.

Secretariaat

Annelies van Wieringen (071-501 83 26)

Bezoek- en postadres Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22
2377 CE Oude Wetering
Telefoon: 071-3312168
E-mail: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

De Stichting Oud Alkemade heeft de culturele ANBI-status
en betaalt daarom geen schenk- of erfbelasting. Uw schen-
king komt dus geheel ten goede aan de activiteiten van de
Stichting Oud Alkemade.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, microfilm of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van het bestuur	1
Het verhaal achter de zender/ontvanger	2
Terugblik op 40-jarig jubileum Oud Alkemade	3
'Alkemade als het centrum der dingen'	4
De zes dames van het archief	5
Co de Bruijn, een veelzijdige Veender	6
Wat oude bidprentjes kunnen vertellen (deel 2)	8
Nieuw depotgebouw voor Museum Oud Alkemade	11
Het verzwegen Indië in Oude Wetering	12
Tweede druk VEENS weer verkrijgbaar	14
Is Oud-Ade wel het jongste dorp van Alkemade?	16
1918 - E.M.M. - 2020	17
Schenken	18
Mogen wij uw schilderij even lenen?	18
Bijzondere schenkingen: comtoiseklok en tinnen lepels	19

Van het bestuur

Beste donateurs,

Dit is alweer de laatste Alkmadders van dit jaar, en wat voor een jaar! Een 40-jarig jubileumjaar zou het worden, maar het is iets anders geworden dan wat wij ons voorgesteld hadden. Maar dat maken wij goed in 2021! Wij gaan dan zeker onze afspraken waarmaken die gemaakt zijn met de organisaties en stichtingen die ons zouden bezoeken, ook al bestaan we dan 41 jaar. Een terugblik op de bijzondere middagen met ouderen die wij wél konden houden leest u op pagina 3.

Niettemin mogen wij terugkijken op een bijzonder jaar, ondanks heel wat beperkingen voor ons museum, maar daarmee zijn we niet de enige.

Wij kijken ook verder vooruit, want wij hebben grote plannen voor de toekomst. Zowel voor nieuwe tentoonstellingen als voor een uitbreiding van ons museum. Zoals u al kunt zien op het omslag en in een artikel in deze Alkmadders, willen wij ons museum uitbreiden met een nieuw depot. Er is bijzonder hard gewerkt om dit in 2021 te kunnen gaan realiseren. En het wordt wat moois, daar kunt u van op aan. En een uitdaging voor onze historische vereniging.

Alle medewerkers van de Stichting Oud Alkemade kijken uit naar 2021 om er samen met u weer wat moois van te maken.

Bestuur en medewerkers wensen u hele fijne kerstdagen en een voorspoedig 2021. We hopen u in het nieuwe jaar weer in ons museum te ontmoeten.

Lex van der Zwet, voorzitter

LET OP - LET OP - LET OP

Door de aanhoudende maatregelen rond het coronavirus is het museum **in de maand december gesloten** voor bezoek aan de tentoonstellingen. Op 3 januari 2021 gaat het museum - als de omstandigheden het toelaten - weer open. Kijk voor de laatste informatie op de website: www.stichtingoudalkemade.nl. Op maandagavond zijn er wel medewerkers aanwezig voor eventuele vragen en om voorwerpen aan te nemen voor het archief en de nieuwe tentoonstelling.

Beste lezer,

Het laatste nummer van het gedenkwaardige jaar 2020 ligt voor u. Een jaar dat voor o.a. veel historische verenigingen in het teken zou staan van 75 jaar bevrijding, maar waarvan veel geplande activiteiten niet konden doorgaan. Gelukkig hebben wij in onze Alkmadders van 2020 veel aandacht kunnen besteden aan dit onderwerp. We sluiten het jaar nu af met een reactie op onze oproep om informatie over de zender/ontvanger die op de tentoonstelling in ons museum staat. En we hebben een persoonlijk verhaal van Reggie Baay over zijn herinneringen aan de tijd dat hij als kind van Indonesische ouders na de oorlog in Oude Wetering woonde.

Als dit nummer bij u in de bus valt, zal Sinterklaas dit jaar misschien ook in een andere vorm zijn gevierd. Een van de hoogtepunten in de jaren vijftig was dat je bij de winkel van Stockmann (“Waarom

zou u reiskosten maken - Stockmann is er toch?”) bij Sinterklaas mocht komen. Dat ene Co de Bruijn onder die toga zat, wist je natuurlijk niet. Dat hij ook op meerdere fronten actief was in de Roelofarendsveen en omgeving, leest dat in het verhaal over deze bekende Veender.

Meerdere auteurs zijn in de pen geklommen om voor dit zeer gevarieerde nummer een bijdrage te leveren, waarvoor hartelijk dank. Van een terugblik op de viering van het veertigjarig jubileum van Oud Alkemade tot aan de bijzondere schenkingen. Wij wensen u veel plezier bij het lezen en houden ons graag aanbevolen voor uw reactie.

José van der Meer-van der Zwet, eindredacteur

Het verhaal achter de zender/ontvanger

Geert-Jan van Beek

Zender/ontvanger

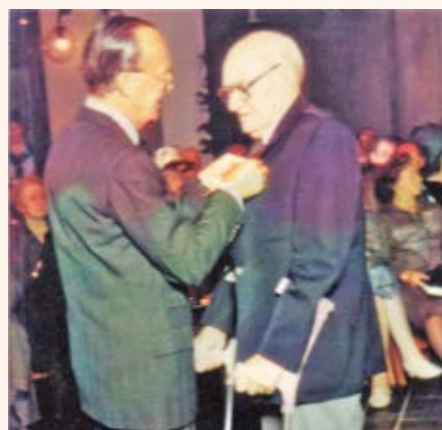
In de Alkmadders van september 2020 plaatsten wij een oproep om nadere informatie over de zend- en ontvanginstallatie die tijdens de Tweede Wereldoorlog bij het plaatselijk verzet in gebruik was en die nu opgesteld staat in ons museum in de tentoonstelling ‘Alkemade in de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding’. We kregen een reactie en die willen we u niet onthouden.

Tom van der Meer, bij Oud Alkemade bekend als onze eerste secretaris, meldde ons dat hij niet wist hoe het apparaat in handen was gekomen van de verzetsgroep, maar hij kon ons wel vertellen dat het toestel indertijd opgesteld stond in het gereedschapsschuurtje van zijn opa Van der Meer, toen woonachtig aan het Zuideinde 34 in Roelofarendsveen, samen met zijn tweede vrouw Christine Rozelaar en nog een jongere zus van hem.

Er schuin tegenover, op nummer 21, woonde Sebastiaan van der Meer. Die was getrouwd met Gerarda Loos. Het echtpaar had tien kinderen, vijf meisjes en vijf jongens. De oudste zoon Koos (Koos van Basse) was de leider van de verzetsgroep. De zender werd door hem en Fon Zwartelé bediend.

Op een gegeven ogenblik werd de radio gepeild door de Duitsers. Zij rukten met veel manschappen uit om de radio in beslag te nemen en de gebruikers te arresteren. Tegelijkertijd hielden ze een grote razzia in het dorp, waarbij veel mannen en jongens gevangen werden genomen. Maar de zender/ontvanger konden de Duitsers niet vinden. Zodra de verzetsgroep ontdekte dat er een razzia op komst was, werd besloten om het apparaat in veiligheid te brengen.

In die tijd werden er in Roelofarendsveen naast groenten ook bloemen geteeld. Sebastiaan van der Meer had een vrachtwagen waarmee hij bloemen naar Aalsmeer en Amsterdam vervoerde. De bloemen werden verpakt in oude kranten en vervolgens in bloemenkisten gestopt. Bij terugkomst werden de kisten bij de telers aan de weg gezet, inclusief de oude kran-

Koos van der Meer (van Basse) ontvangt van Prins Bernhard het verzetsherdenkingskruis.

ten. Deze werden te drogen gehangen om vervolgens een volgende keer opnieuw te worden gebruikt. De zender/ontvanger werd in zo'n kist opgeborgen en aan de weg gezet. Omdat de Duitsers al vele van die kisten hadden nagekeken besloten ze om dat ditmaal niet te doen. En zo bleef het toestel in handen van de verzetsgroep.

Vanaf het najaar 1944 werd vanuit Londen de Binnenlandse Strijdkrachten opgericht onder het commando van Prins Bernhard. Dit vormde een ondergronds leger in de laatste fase van de strijd tegen de Duitsers. Alle verzetsgroepen in Nederland werden samengebracht in de BS. Nederland werd verdeeld in 19 gewesten. Haarlem en Haarlemmermeer met de omliggende gemeenten vormde gewest 12.

De zender/ontvanger werd voornamelijk ingezet bij wapendroppings die van tijd tot tijd plaatsvonden op een aantal locaties in de omgeving, met name bij Leimuiden en bij Nieuwveen. Er heeft ook twee keer een dropping plaatsgevonden in de Veenderen Lijkerpolder. De toen gedropte wapens werden ondergebracht in de boerderijen van Jan van Rijn en Bas Pouw aan de Wijde Aa en later naar de Olmenhorst aan de Lissersweg 485 in de Haarlemmermeer gebracht. Daar was het hoofdkwartier gevestigd van de Binnenlandse Strijdkrachten, gewest 12.

Bronnen:

- Tom van der Meer
- Gerrit en Jan Kuipers in ‘Onze Heerlijkheid Alkemade’
- Archief Stichting Oud Alkemade

ONDANKS CORONA TOCH EEN FEEST VOOR VELEN

Terugblik op 40-jarig jubileum Oud Alkemade

Pieter van Ruiten

Eind 2019 waren de uitnodigingen al verstuurd naar alle seniorenverenigingen, alle ouderensociëteiten, de gehandicaptenverenigingen, mindervaliden plus de bewoners van alle zorginstellingen om mét hun begeleiders en mantelzorgers onze veertigste verjaardag te komen vieren. Gratis en voor niemandal! We hadden toen op geen enkele manier kunnen vermoeden dat deze middagen zo'n succes zouden worden. Binnen de kortste keer waren alle middagen volgeboekt voor het hele jaar 2020.

Wat ook niemand had kunnen voorzien was dat ons feestjaar op slag veranderde toen de Covid-19 pandemie heel ons land in quarantaine plaatste. En wat erger was: de eenzaamheid onder de uitgenodigde groepen sloeg toe! Gelukkig mocht ons museum vanaf 1 juni weer open en hebben we daarna kans gezien om de feestelijkheden voort te zetten. We moesten wel de nodige aanpassingen doen in verband met de RIVM-regels.

Gelukkig hadden we in ons museum voldoende ruimte en werden het, net als in het voorjaar, fantastische middagen voor alle bezoekers.

Uiteindelijk hebben zo'n duizend personen ons jubileumfeest meegevierd. Met een feestelijke ontvangst, koffie en thee met 'n gebakje, een rondleiding met gids door de knusse straatjes van het museum en aan het eind van de wandeling een advocaatje of een glaasje fris - met hapjes - op het museumterras. Ook het vervoer naar ons museum in Oude Wetering en terug was voor hen geregeld.

Met een Oud Alkemade-schoudertas met leeswerk als aandenken aan een heerlijke middag gingen alle bezoekers met een grote glimlach huiswaarts. Wat hebben ze genoten!

In overleg met onze gastvrouwen en de gidsen in ons museum zijn de resterende groepen doorgeschoven naar volgend jaar. Zij krijgen - zodra de coronabepalingen volledig zijn opgeheven - alsnog hetzelfde (gratis) feestprogramma aangeboden.

Dank voor de donaties

Het veertigjarige jubileum was voor onze stichting het grootste project in dit jubileumjaar. Onze vrijwilligers hebben het

met genoeg georganiseerd. Het was een bijzondere ervaring om te zien hoeveel plezier, blijdschap, herkenning en applaus we kregen van de doelgroep waar we het voor hebben bedoeld: de mantelzorgers, de gehandicapten en de senioren. Een vergeten groep medeburgers die veelal van hun AOW geen museum, café of restaurant kunnen bezoeken en zich bovenal - zeker in deze coronatijd - vaak eenzaam voelen.

Om dit te bereiken en alle uitgenodigde gasten gratis een onvergetelijke middag te bezorgen, is vanuit een aantal fondsen een royale financiële handreiking ontvangen. Wij zijn alle fondsen dankbaar dat ze met hun sympathieke financiële ondersteuning het voor ons mogelijk maakten deze middagen te verzorgen. Namens alle bezoekers: duizendmaal dank!

Een van de eerste jubileummiddagen in ons museum. Tijdens deze bijeenkomst in januari 2020 gold de 1,5 m afstand nog niet! ▼

Het veertigjarige jubileumfeest in Museum Oud Alkemade werd mogelijk gemaakt door:

FONDS SLUYTERMAN VAN LOO
OUDERENPROJECTEN

Stichting
De Kattendijke / Drucker

SIMON VAN SCHIEFONDS

Stichting Hugo van der
Poellfonds

Peeraboorn
maakt het persoonlijke

Dr. C.J. Vaillantfonds
Goede Doelen Fonds van de LVC

'Alkemade als het centrum der dingen'

Jacques Heemskerck

Op 12 september 2020 vond in het kader van Open Monumentendag eindelijk (het is vanwege corona een aantal keren uitgesteld) de presentatie van het boek van Gerrit en Jan Kuipers plaats. Dit gebeurde op een mooie historische plek, in de R.K. Kerk O.L. Vrouw Geboorte te Rijpwetering, gebouwd tussen 1858 en 1860 en ontworpen door architect Theo Molkenboer, die ook kerken als de toenmalige Sint Petrus' Bandenkerk en de Matthiaskerk in Warmond op zijn naam heeft staan.

Om 11.00 uur werd het boek 'Onze Heerlijkheid Alckemade' door Jan Kuipers, één van de twee schrijvers, aangeboden aan de voorzitter van de Stichting Oud Alkemade en aan twee 'mannen van het eerste uur', de heren Tom van der Meer en Gerard van der Meer. Kuipers ziet hen, samen met zijn vader, als zijn leermeesters. Na de symbolische aanbidding van het boek (betrokkenen hadden het inmiddels al, dus kregen zij een mooie bos bloemen) las de auteur enkele passages voor, o.a. over pastoor Antonius van der Plaat en zijn 'klopje' Diewertje Lyclaes.

Antonius van der Plaat

Over deze briljante pastoor, die voor Alkemade van groot belang is geweest, valt genoeg terug te vinden. Daarom is het extra aardig dat Kuipers ook het een en ander over zijn Diewertje wist te vertellen. Jan: "Diewertje Lyclaes was de dochter van Jan Pieterse Lyclaes en zijn vrouw Trijntje Lelieveld, die op de Zuidhoek van 'Roelofaartgensveen' de hofstede Couwenhoorn bewoonden. Zij behoorden tot de rijkste families van Alc-

kemade, en waren de schenkers van een zeer gulle gift voor de nieuwe Veense schuilkerk. Zij hadden de familienaam Lyclaes aangenomen, naar Jan's betovergrootvader, die eigenaar was geweest van flink wat land in de Lijkerpolder, en naar wie de polder ook is genoemd. Lijker is een verbastering van Lyclaes. Hun dochter Diewertje groeide op in de hofstede Couwenhoorn. Omdat haar

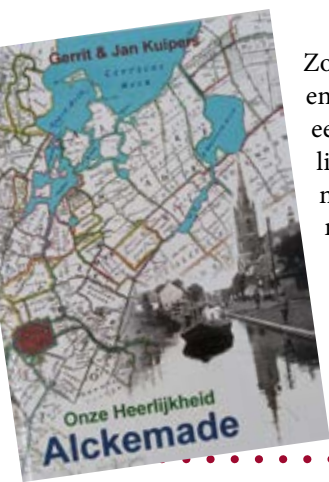
broers en zusters allen jong en kinderloos overleden, werd de ongehuwde Diewertje de enige Lyclaes-erfgenaam..." Naar verluidt komt de bijnaam van dergelijke kerkelijke dienstmaagden - 'klopje'- van het Latijnse 'Caeli Pulsatrices' wat zoveel betekent als: "zij die aankloppen aan de Hemel". De benaming zou ook verwijzen naar een vrouw die in de tijd vanaf de Reformatie (16^e eeuw) aanklopt bij adressen waar katholieken wonen, om door te geven op welke geheime plaats er een eredienst gehouden zal worden, aangezien het verboden is naar de kerk te gaan. Klopjes leven als kloosterling, stellen zich ten dienste van de kerk, maar plaatsen zich niet buiten de samenleving. Zij hoeven dan ook bijvoorbeeld niet hun bezittingen af te staan.

Portretten van Antonius van der Plaat en Diewertje Lijkas/Lyclaes uit de St Bavokerk in Oud Ade. Het schilderij van Diewertje is de oudste afbeelding van een inwonster van Alkemade.

Gerard van der Meer en Tom van der Meer krijgen van Jan Kuipers een fraaie bos bloemen aangeboden.

Zo weten Jan Kuipers en zijn vader Gerrit een foliant van maar liefst ruim 600 pagina's samen te stellen met verhalen over hun familie en de tijd waarin zij leefden. Jan heeft vader Gerrit er op zijn 91ste nog bij

betrokken en deze kon erg veel uit eigen ervaring vertellen. Kuipers sr. is in 2016 op 94-jarige leeftijd overleden en heeft helaas de publicatie van het boek niet meer meegemaakt.

'Onze Heerlijkheid Alkemade - De geschiedenis van onze geboortestreek, gezien door de ogen van onze voorouders' is een *must have* voor iedereen die geïnteresseerd is in zijn of haar Alkemedese herkomst. Wat mij betreft past Kuipers

zonder meer in het rijtje van illustere namen als G.M. Zoetemelk en Gerard van der Meer, waarmee ik mensen als Theo van der Poel en A.G. van der Steur overigens niets tekort wil doen. Het kloeke werk is voor € 36,- verkrijgbaar bij de betere boekhandel en bol.com. ISBN 9789402194432. De speciale hardcover-versie is te koop bij Jan Kuipers. Stuur daarvoor een email naar jku@casema.nl.

De zes dames van het archief

Sjaak Bouwmeester

De meeste voorwerpen in ons museum zijn wel zeventig of tachtig jaar oud, de dames van het archief zijn al wel redelijk op leeftijd maar ze zijn jong van geest, actief, deskundig, en fanatiek! Kortom: heel betrokken bij Oud Alkemade. Het wordt dan ook hoog tijd om ze persoonlijk aan u voor te stellen:

Thea van Loon

Thea is een duizendpoot, na een groot aantal jaren in het bestuur te hebben gezeten, digitaliseerde zij al een jaar of tien geleden samen met Erna Caspers de bibliotheek. Ook reinigde en herstelde zij - indien noodzakelijk - binnengekomen textiele en aanverwante goederen en dit gebeurt nog steeds. De nieuwste ontwikkeling is het zichtbaar maken van deze collectie door de gefotografeerde voorwerpen op te nemen in een nieuw opgezette database.

Agnes Turk

Er is een gezegde: 'niemand is onmisbaar', maar voor Oud Alkemade is Agnes dat wel. Naast het maken en scannen van foto's beheert Agnes namelijk ook het fotoarchief van het museum met bijna vijftientigduizend gedigitaliseerde foto's. Voor de tentoonstellingen regelt Agnes al het fotomateriaal. Mensen die een bepaalde foto zoeken van bijvoorbeeld een familielid, een woning of een ander object kunnen altijd op afspraak bij Agnes terecht.

Ineke de Jong

Ineke is actief in het algemene archief. Naast het assisteren bij de herinrichting van de bibliotheek is Ineke ook gastvrouw in het museum en verzorgt zij op openingstijden en tijdens bijzondere bijeenkomsten de catering.

Marianne Jongerius

Marianne is een veelzijdige dame. Naast de herinrichting van de bibliotheek, samen met Ineke de Jong, waarbij de boeken opnieuw zijn genummerd en door Marianne in een digitaal bestand zijn gezet, verricht ze ook allerlei andere voorafkomende archiefwerkzaamheden.

In de bibliotheek bewaren wij voornamelijk boeken waar iets in staat of die gaan over de oude gemeente Alkemade. Ook zijn er boeken die een bepaald tijdsbeeld weergeven. In de loop van de jaren is de bibliotheek wat 'vervuild' met boeken die niet aan de genoemde criteria voldoen.

Deze boeken zijn door Marianne en Ineke uit het bestand gehaald en geschonken aan de Remonstrantse kerk voor de braderie.

Marleen Simons

Marleen zet zich in bij de registratie en het beheer van de voorwerpen die mensen ons aanbieden. Recent is de inventarisatie van de objecten die in de opslag staan afgerond. Maar liefst 5.500 voorwerpen zijn genummerd en in een digitaal bestand gezet. Een monnikenwerk. Daarnaast houdt Marleen de automatiseringszaken in de gaten.

Nel Rietbroek

Sinds kort is Nel bij de stichting gekomen als archiefmedewerkster. Zij houdt zich bezig met het persoonsarchief en archiveert de persoonlijke gegevens op naam en alfabet.

U ziet wel: er wordt door deze dames veel werk verzet in het archief. Wij hopen dat zij dit nog heel lang met plezier blijven doen.

Foto v.l.n.r.: Thea van Loon, Nel Rietbroek, Agnes Turk, Marleen Simons, Marianne Jongerius, Ineke de Jong

Co de Bruijn, een veelzijdige Veender

Fons van Rijn

Vroeger kon je Co de Bruijn (1917-1993) in Roelofarendsveen overal tegenkomen. Als Sinterklaas in de vroegere textielwinkel van Stockmann, als fotograaf op de kermis, als bakker van banketletters, als muzikant op feesten en als manager van de Flying Birds. Kortom, een veelzijdige Veender.

Het vieren van het sinterklaasfeest was vroeger niet zo'n groot gebeuren als tegenwoordig. Zestigplussers hoor je nog wel eens over de Sint bij Stockmann, hij hield daar in de jaren vijftig audiëntie. Hij kende je naam en wist ook precies wat je wilde hebben. Later hoorde je dat het Co de Bruijn was. Het maakte zoveel indruk dat je er zestig jaar later nog over schrijft.

Dochter Annemieke de Bruijn weet te melden dat van alle beroepen die hij uitoefende hij zich als manager van de Flying Birds het meest in zijn element voelde. "Het was een band waar ook mijn broers Cees en Ben in speelden. Hij organiseerde onder meer optredens en alles eromheen. Nee, hij was niet bang, als het nodig was dan stapte hij erop af."

Bakkersopleiding

Co de Bruijn groeide op in het Noordeinde in de Veen als zoon van Kees de Bruijn en Keetje Straathof. Zijn vader, afkomstig uit Leiden, had er een tabakswinkel en ging elke week met een grote koffer langs de deuren om sigaretten en sigaren aan de man te brengen. Zoon Co koos een andere richting, hij volgde een bakkersopleiding in Voor-

Poseren met Sint Co de Bruijn in de winkel van Stockmann. ▼

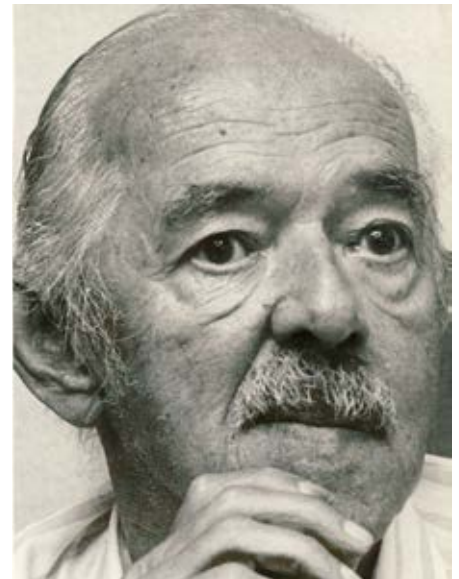

hout. Hoe hij daartoe kwam is onbekend, wel heeft hij er lang plezier van gehad. Tot in de jaren zeventig hielp hij bakkers in de maand december door de drukke dagen heen. Zo kwam hij jarenlang een paar dagen voor Sinterklaas en Kerstmis bij Van Rijn's bakkerij om samen met zoon Cees of Ben een hele avond en nacht banketletters en -kransen te bakken. Ook thuis gebruikte hij zijn in Voorhout opgedane kennis. Hij kon volgens Annemieke onder meer heerlijke kalfskroketten maken en bakte ook wel eens oliebollen, soms zelfs in de zomer.

Hij trouwde na de oorlog met Ans Ouwkerk met wie hij een gezin stichtte dat uiteindelijk bestond uit vier zonen en drie dochters. Ze bewoonden een huis achter de ouders van Co. De jongste zoon werd in de Van Veenstraat in Oude Wetering geboren waar het gezin in 1958 naartoe verhuisde.

Fotografie en muziek

In de jaren ervoor hadden fotografie en muziek het allang gewonnen van het bakkersvak. Annemieke: "In mijn herinnering was mijn vader was altijd op pad. Zo maakte hij door heel Nederland foto's van mooie huizen die door mijn moeder met zo'n ouderwets strijkijzer op een kalender werden bevestigd. Daarna ging hij met zo'n zes jongeren op pad om die kalenders bij de gefotografeerde huizen

Co de Bruijn in de jaren zeventig.

te verkopen. Blijkbaar verdiende hij daar goed aan, want hij heeft dat lang volgehouden. In die tijd is hij wel eens op een politiebureau beland, want je had daar natuurlijk wel een vergunning voor nodig." Daarnaast is hij ook bekend als fotograaf van de kermis. Menigeen heeft een door hem gemaakte foto in huis. "Hij was daar vrij vroeg mee, tegenwoordig zie je veel meer fotografen. De foto's, gemaakt op het kermisterrein en in de cafés, konden vervolgens worden gekocht bij de fami-

Het gezin De Bruijn in de jaren vijftig. Op de achtergrond moeder Ans en vader Co. De kinderen v.l.n.r. Annemieke, Jack, Elly, Cees, José en Ben. Angelo, de jongste, ontbreekt nog. ▼

'De Vrijbuiters' aan het werk, links Co de Bruijn.

lie Van Ruiten in de Spoorstraat. Dat was vaak nog een hele uitzoekerij. Hij fotografeerde overigens ook op kermissen in de omgeving, bijvoorbeeld in Voorhout," aldus Annemieke.

De Vrijbuiters

En dan was er natuurlijk de muziek. "Samen met Hein van Berkel vormde hij het duo 'De Vrijbuiters'. Mijn vader drumde en Hein van Berkel speelde piano/orgel en accordeon. Ze werkten in een straal van veertig kilometer rond Roelofarendsveen en Oude Wetering, maar het vaakst dichtbij huis, bij De Woelige Baren, Jan Heemskerk/Punt en De Vier Heemskinderen (later De Pepersteeg). Het repertoire was niet te ingewikkeld en ging gepaard met veel meezingers, maar de sfeer was meestal goed. Ze moesten op honderden feesten en partijen hebben gespeeld."

Annemieke: "Mijn vader ging vroeger soms op de motorfiets met z'n drumstel op z'n rug naar bruiloften.

Het gebeurde ook wel eens dat hij 's nachts laat thuiskwam met taart die was overgebleven. Die taart kregen wij, de kinderen, dan als ontbijt."

In 1971 stond er een interview met de twee muzikanten in de Leidse Courant vanwege hun 25-jarige samenwerking. De rolverdeling was duidelijk, zei Hein van Berkel: "Co doet drums en heeft de leiding van het feest, verzorgt de conference en gaat over de spelletjes." Hij voeg-

de er nog aan toe: "We zijn feestmakers, geen feestvierders."

De jaren zestig was de tijd van de bandjes, vooral in Den Haag en Leiden. Annemieke: "De Flying Birds. Het moet een idee van mijn vader zijn geweest en anders heeft hij het in elk geval gestimuleerd. De Flying Birds werden al snel bekend in de omgeving en traden vaak op. Ik herinner me optredens in het Cultureel Centrum in Nieuwe Wetering en de Pancratiuszaal en later de Alkeburcht in de Veen.

Mijn vader was de manager en regelde van alles, dat vond hij geweldig. Ik ging vaak mee, maar als ik kort ervoor iets had uitgehaald, dan moest ik als straf thuisblijven. Hij kon echt heel streng zijn." Door zijn werk als muzikant wist hij de weg naar het café. Annemieke: "Hij hield van een borreltje, maar was beslist geen alcoholist. Mijn moeder wist altijd waar hij was. Ze hadden een waterdichte afspraak: als de telefoon in het café twee keer rinkelde en daarna stopte, dan wist hij hoe laat het was, dan was het tijd om op huis aan te gaan," aldus Annemieke.

Schilderen

"In 1982 belandde m'n vader door gezondheidsproblemen in een rolstoel, wat heel moeilijk voor hem was. Fotograferen en muziek maken zat er niet meer in, maar schilderen, wat hij altijd al had gedaan, ging nog vrij goed. Hij had nog een behoorlijke productie en verkocht met enige regelmaat een schilderij, vaak op bestelling. In Restaurant Wagenaar in de Veen hangen er twee van hem."

Annemieke: "In maart 1993 was m'n vader nog aanwezig bij de reünie van de Flying Birds in het vroegere Tropical Inn in Oude Wetering, ruim twintig jaar na het einde van de band. Hij had het er erg naar zijn zin, hij bleef de hele avond. In hetzelfde jaar is hij op 76-jarige leeftijd overleden."

Een schilderij van Co de Bruijn.

Wat oude bidprentjes kunnen vertellen

(deel 2)

Albert Bisschop

Zoals we in de eerste aflevering van dit meerdelige artikel zagen, hebben ook de hieronder beschreven bidprentjes een samenhang. Het draait om de kinderen van Dirk Straathof en Elizabeth van de Bogaard: Jan, Marijtje en Jannetje.

Ik moet mijn verhaal echter een stap eerder beginnen: bij Jan van de Bogaard. Hij is bekend van de boerderij op het zuiden van Nieuwe Wetering: 'Bogaardlust'. Hij was een vermogend man, want hij bezat aan het eind van zijn leven naast genoemde boerderij ook nog zeven huizen in Nieuwe Wetering, plus een in Rijpwetering en ook een boerderij op de Goog. Zijn enig kind, dochter Elizabeth, trouwde in 1765 met Dirk Straathof. Het echtpaar ging wonen in Nieuwe Wetering, waar hun eerste zes kinderen werden geboren. Toen Jan van de Bogaard in 1789 overleed erfde Elizabeth - en met haar dus ook Dirk Straathof - Jans hele vermogen. Jan van de Bogaard werd, evenals eerder zijn vrouw, begraven in het familiegraf in de Woudse Dom in Rijnsaterwoude.

Jan Straathof

Jan Straathof was de oudste zoon van Dirk en Elizabeth en gedoopt op 19 december 1765 in Rijpwetering. Hij trouwde drie-maal, eerst met Lijsje den Hartog, daarna met Antje Zwanenburg en ten slotte met Antje Pauw.

Lijsje den Hartog stierf op 20 februari 1793, ruim twee maanden na de geboorte

De voormalige boerderij van Jan Straathof, gefotografeerd in 1906. In dat jaar werd deze 18e-eeuwse boerderij bewoond door Leendert Pouw en vanaf 1930 door Maarten van Ruiten.

van haar eerste kind Dirk. Op 15 maart daaropvolgend moest de vader ook zijn zootje begraven op het kerkhof in Rijnsaterwoude.

Jan Straathof hertrouwde ruim een jaar later met Antje Zwanenburg, een weduwe die een vijftienjarige zoon had: Jan van den Ende. Deze is waarschijnlijk met zijn moeder gaan wonen bij Jan Straathof. Mij is niet gebleken, dat er uit dit tweede huwelijk kinderen zijn geboren. Antje stierf op 14 januari 1810.

Twee jaar later trouwde Jan Straathof opnieuw met een weduwe: Antje Pauw. Weer sloeg het noodlot toe: hun kind kwam levenloos ter wereld. In 1831 overleed Jan Straathof zelf, kinderloos.

Toen Jan Straathof in 1792 trouwde met Lijsje den Hartog zal hij de boerderij op de Goog betrokken hebben. Dit bedrijf was in 1789 door zijn grootvader Jan van de Bogaard gekocht, een half jaar vóór zijn dood. Het boerenbedrijf maakte deel uit van de erfenis die zijn moeder in 1790 ten deel viel.

De exacte datum waarop Jan Straathof deze boerderij ging bewonen weten we niet. Pas bij de volkstellingen van 1795 en 1797 komen we zijn naam als bewoner tegen. Zijn vader Dirk bleef echter eigenaar tot diens overlijden, en pas in 1828

werd Jan eigenaar. In de eigendomsakte staat het geheel kort beschreven als een "huismanswoning met koestal voor acht-entwintig beesten, achterhuis, woon- en voorhuis, zomerhuis, karnmolen, schuur met stalling en paardenstal, twee bergen en erf aan de Goog". Het was een behoorlijk groot bedrijf met ruim vierentwintig hectare grond. Daarnaast bezat Jan Straathof nog vier van de zeven woningen op de Goog.

In 1814 en 1815 treffen we hem aan als kerkmeester en in 1820 en 1826 als arm-meester van de Heilige Geest-armen van Roelofarendsveen.

Toen Jan Straathof in 1831 overleed, erfde zijn vrouw Antje Pauw al zijn bezittingen. Na haar overlijden in 1842 kwam alles in bezit van Pieter Pouw.

De Goog op de kadasterkaart 1832. De boerderij heeft als nummer Sectie B nr. 464

Geertruda van der Pol

Marijtje Straathof was de oudste dochter van Dirk Straathof. Ze trouwde met Jacobus van der Pol. Hun tweede kind, Geertruda, werd omstreeks 1796 geboren.

Geertruda trouwde in 1817 met Johannes Cornelis (Jan) Vuisting, heel- en vroedmeester te Rijpwetering. Voor zover ik kon nagaan werden uit deze echtverbintenis vier kinderen geboren, drie zoons en een dochter. Geertruda overleed op 29-jarige leeftijd.

Dokter Vuisting hertrouwde binnen tien maanden met Elisabeth Gerson. Dat was misschien in onze ogen wel wat snel, maar als weduwnaar bleef hij met vier jonge kinderen achter. Jan Vuisting had zijn opleiding genoten bij heelmeester en apotheker Hendrik Tobbe in Zaandijk.

In 1802 was in de Zaanstreek een 'Genees- en Heelkundig Gezelschap' opgericht om leerlingen op te leiden tot heelmeester. Een aantal aspirant-medici woonde gedurende een aantal jaren intern bij een gediplomeerde heelmeester. Ze kregen eenmaal per week les in de ontleed- of heilkunde en tweemaal per week les in Latijn. Elk jaar werd er een onderzoek gedaan naar de vorderingen van de leerlingen. Dit soort genootschappen mochten alleen in de grotere steden eindexamens afnemen.

Jan bleek een erg goede leerling te zijn, want tijdens de jaarvergadering van het

De woning van heelmeester en apotheker Hendrik Tobbe aan de Lage Dijk in Zaandijk waar Jan Vuisting in de kost was.

geneeskundig genootschap op 27 juli 1812 kreeg hij de eerste prijs, en op 24 oktober 1815 werd hij met een extra prijs vereerd en werd hij toegelaten tot het examen. Uit de verslagen van deze jaarvergaderingen in de 'Algemene Konst- en Letterbode' citeer ik uit die van 1815 (bladzijde 331) de eerste twee volzinnen:

“Het genees- en Heelkundig Genootschap te Zaandam ten zinspreuk voerende: Tot Heil van 't Menschdom, dit jaar hare algemeene Vergadering gehouden hebbende op den 24sten October l.l. in de Lutersche Kerk te Zaandam, werd dezelve bij die gelegenheid geopend door een der werkende Leden den Heer J. ELLERMAN met eene gepaste Redevoering over de *Menschelijke Hartstogten*. Hierna werden door den Onderwijzer der Heelkundige Jeugd B.H.VAN REE bij het doen van Aanspraken de Eereprijzen aan de volgende Leerlingen uitgereikt en wel eerst een extra prijs van verdiensten aan den Jongeling JAN CORNELIS VUISTING, wone bij den Heelmeester en Apotheker H. TOBBE te Zaandijk, hebbende deze Leerling in zeer korten tijd zijne studien zooverre gebragt,

dat het Genootschap aan hem den lof heeft kunnen geven om boven zijne medeleerlingen bekroond te worden, en hem bekwaam geoordeeld, om toegelaten te kunnen worden tot het Examen als Heelmeester ten platten lande.”

Jan Cornelis Vuisting slaagde voor dit examen op 8 mei 1816.

Een gedeelte van de ingezonden brief van Jan Vuisting jr. in De Tijd van 3 Juni 1872.

De oudste zoon, Jan Vuisting junior, koos voor hetzelfde beroep als zijn vader. Hij haalde zijn diploma als heelmeeester in Den Haag op 4 augustus 1840 en het diploma van vroedmeester in Haarlem op 13 november 1840.

Eerst werkte hij in Bloemendaal, toen in Zoeterwoude en in april 1848 kwam hij terug naar Rijpwetering.

Bekend werd hij door zijn ingezonden stuk in dagblad De Tijd over een geneesmiddel dat hij had gevonden tegen mond- en klauwzeer. In veel kranten werd daarna dit artikel overgenomen.

Het is opmerkelijk dat vader Jan Vuisting senior, nadat zijn zoon weer in Rijpwetering kwam, tijd had om een paar nevenfuncties te bekleden. Zo werd hij benoemd tot ambtenaar van de burgerlijke stand en wethouder.

Pieter (Petrus) Klaverweiden

Pieter Klaverweiden werd geboren in Rijpwetering en daar op 11 juni 1786 gedoopt. Hij trad in de voetsporen van zijn vader Gerrit Klaverweiden en werd koopman. Gerrit handelde in boter en kaas, en het lijkt erop dat Pieter medevennoot van zijn vader was. Ze hadden hun handelsvestiging in Amsterdam.

Pieter Klaverweiden trouwde met Johanna (Jannetje), de jongste dochter van Dirk Straathof en Elizabeth van de Boogaard uit Nieuwe Wetering. Uit dit

Het overlijdensbericht van Pieter Klaverweiden in de Opregte Haarlemsche Courant van 28 augustus 1821. De tekst is een mooi voorbeeld van de - in onze ogen - wat theatrale schrijfwijze in de eerste helft van de negentiende eeuw.

huwelijk werden vier kinderen geboren. Vlak nadat hun jongste kind ter wereld was gekomen, werd Pieter ziek en overleed hij op 26 augustus 1821.

Zijn weduwe hertrouwde op 3 november 1822 met Nicolaas Verkleij. Uit dit huwelijk werden nog vier kinderen geboren.

Na Pieters verscheiden werd de handelsfirma 'Gt. Klaverweiden & zoon' voortgezet. Op 1 augustus 1847 werd Pieter's zoon Theodorus Klaverweiden vennoot in de firma, samen met Nicolaas Verkleij. Eind 1852 werd deze vennootschap beëindigd, omdat Nicolaas Verkleij al kort na de oprichting was overleden. De firma werd toen voortgezet door de overgebleven vennoot, die een nieuwe compagnon vond in zijn halfbroer Theodorus Cornelis Verkleij. Hetzelfde gebeurde opnieuw: de eerste overleed en de tweede ging verder met Petrus Jacobus Nicolaas Klaver-

weiden. Ook Theo Verkleij stierf, zodat de firma vanaf 1 januari 1887 alleen geleid werd door Petrus Klaverweiden.

In 1919 ontwierp de bekende kunstenaar Theo van Doesburg dit kaaslabel voor de firma G. Klaverweide en zoon, gevestigd in Amsterdam.

Gerechtelijke aankondiging van de ontbinding van de vennootschap G. Klaverweide en Zoon per 31 december 1852 in de Nederlandsche Staatscourant van 15 februari 1853 (de 'n' is inmiddels van de naam Klaverweiden af gevallen).

Nieuw depotgebouw voor Museum Oud Alkemade

Pieter van Ruiten

Ieder museum in Nederland, van heel klein tot zelfs het Rijksmuseum, heeft slechts twintig procent van zijn bezit in een tentoonstelling staan. De rest bevindt zich in de opslag, in de magazijnen of zoals dat deftig wordt genoemd: 'in depot'. Bij Oud Alkemade is dat niet anders. Van de meer dan vijfduizend stukken die we bezitten, staat het grootste gedeelte al sinds jaar en dag gestald in een viertal depots. De mensen die ons indertijd die ruimte kosteloos hebben aangeboden in hun schuur, op hun zolder of in de achtertuin zijn we natuurlijk meer dan dankbaar. Zonder hen zou het ons niet gelukt zijn om alle spullen die te maken hebben met de rijke geschiedenis van Alkemade en haar zes dorpen te bewaren voor de toekomst.

Jarenlang hebben het bestuur en de vrijwilligers van het museum zich verdiept in een mogelijke oplossing voor de ruimte-nood van onze waardevolle stukken. Tegelijkertijd werd er ook nagedacht over "hoe we meer zicht" konden krijgen op wat er precies in alle depots staat. En vooral ook: wáár het staat. Want uit het zicht betekent meestal ook uit het hart. En dat is iets wat we zeker niet willen. Uiteindelijk vonden we met elkaar de ideale oplossing. En die oplossing willen we u - als Vriend van Oud Alkemade - met trots hier aanbieden.

Tegen de blinde gevel achter ons museum komt een nieuw depotgebouw. Met een aansluiting naar ons huidige depot en tegelijk uitstekend bereikbaar vanuit de werkplaats en de twee museumzalen. Onze burens en de gemeente hebben daar al het groene licht voor gegeven.

Het nieuwe depotgebouw krijgt de originele vorm van een tuindersschuur zoals we die tientallen jaren in de hele gemeente Alkemade hebben zien staan. Ons depot wordt daarmee een eerbetoon aan de honderden tuinders en hun gezinnen. Zij

hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de groei van de voormalige gemeente Alkemade. Dit nieuwe gebouw wordt een herinnering aan de geschiedenis van onze dorpen.

De bedoeling is ook dat wij voor onze donateurs een aantal keren per jaar een rondleiding organiseren langs alle duizenden museumstukken die we bezitten en die u - normaal gesproken - zelden of nooit te zien krijgt. Ons nieuwe depotgebouw gaat tegelijk een welkome uitbreiding geven aan de werkplaats. Kortom, met dit nieuwe gebouw is Oud Alkemade berekend op haar toekomst. Zodat we het verhaal van het verleden op een goeie manier over kunnen brengen naar volgende generaties.

Wie zal dat betalen?

"Zoete lieve Gerritje", zouden ze in Den Bosch zeggen. Bij Oud Alkemade doen we dat anders. Het is een welverdiend compliment aan alle bestuursleden en de vrijwilligers van de Stichting Oud Alkemade dat ze gedurende de meer dan veertigjarige historie zuinig geleeft hebben. Daardoor is er een financiële reserve opgebouwd die we nu grotendeels gaan gebruiken voor de bouw van het nieuwe depot.

En natuurlijk... kom je dan nog wat tekort. Maar daarvoor rekenen we graag op onze bijna anderhalf duizend donateurs. In de enveloppe treft u de donatiefactuur aan voor 2021. De minimum-donatie is ongewijzigd gebleven: twintig euro voor een héél jaar. Met elk kwartaal ons prachtige blad Alkmadders in uw brievenbus. En zoals gezegd: het is de minimum-donatie.

In dit jubileumjaar wilt u misschien wat extra's bijdragen aan onze financiën. Dat zou ons bijzonder goed van pas komen. U weet nu al dat we dat geld op een ontzettend goeie manier gaan besteden: voor de bouw van ons nieuwe museumdepot.

Met een knipoog naar het verleden bouwt Oud Alkemade aan haar toekomst

Het verzwegen Indië in Oude Wetering

Reggie Baay

Hoe bijzonder is het om altijd te denken dat de enige band tussen het Zuid-Hollandse dorp waar je bent opgegroeid en het voormalige Nederlands-Indië het gezin is waar je deel van uitmaakt. Om vervolgens na bijna vijftig jaar te ontdekken dat in dat dorp al die jaren tal van onzichtbare banden met de Oost aanwezig zijn geweest. Banden die heel lang onder de Zuid-Hollandse oppervlakte verborgen zijn gebleven.

Een verleden in de Oost

Dat is wat mij is overkomen toen ik enkele jaren geleden onderzoek deed voor het schrijven van mijn boek 'Het kind met de Japanse ogen', waarin ik mijn familiegeschiedenis reconstrueer. Een familiegeschiedenis die zich deels afspeelt in het vroegere Nederlands-Indië, het huidige Indonesië, én in Oude Wetering waar ik ben opgegroeid.

Mijn ouders, helaas al enige jaren geleden overleden, werden allebei geboren in die vroegere kolonie in de Oost. Beiden uit wat in de moderne terminologie een 'gemengde relatie' heet: een relatie van in dit geval een Nederlandse en Indonesische partner. Die afkomst had vooral gevolgen toen achtereenvolgens begin 1942 de Japanse bezetting van Nederlands-Indië plaatsvond en direct daarna de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog uitbrak. Hoewel donker van uiterlijk, waren mijn ouders voor de wet immers Nederlands burger. Voor mijn vader, die destijds diende in het koloniale Nederlands-Indische leger, betekende dat tijdens de Japanse bezetting krijgsgevangenschap en dwangarbeid aan de beruchte Birma-Siam dodenspoorlijn en voor mijn moeder internering in een Japans kamp. En direct daarna volgden in 1945 de verschrikkingen van de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog. Een tweede oorlog dus die voor mijn ouders - die in Indonesië werden beschouwd als mensen die heulden met de Nederlandse 'vijand'

- eindigde in een vlucht uit het land waar ze geboren en geworteld waren en dat ze eigenlijk nooit hadden willen verlaten.

De Hoolboomstraat anno 2020: gerenoveerde huizen waarvan alleen de daken nog herinneren aan de oude huizen uit de jaren vijftig.

Oude Wetering in de jaren veertig van de vorige eeuw: lintbebouwing langs de Wetering.

Met mijn ouders bij het Braassemermeer in de jaren vijftig (uit mijn persoonlijk archief).

In 1950 kwam ons jonge gezin in Nederland aan en mijn vader, die op dat moment als onderofficier in het Nederlandse leger werkzaam was, werd vervolgens in de toen nog bestaande Doelenkazerne in Leiden geplaatst. Toen moest daar natuurlijk ook een woning voor het jonge gezin gevonden worden. En dat in een tijd, zo vlak na de oorlog, dat de woningnood in Nederland groot was.

Een naoorlogs wijkje in Oude Wetering

Het voerde ons in de vroege jaren vijftig naar Oude Wetering. Een dorp dat tot in de jaren veertig van de vorige eeuw eigenlijk alleen bestond uit lintbebouwing langs het water waaraan het dorp ook zijn naam ontleent: de (Oude) Wetering, een vaarverbinding tussen de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder en het Braassemermeer. En net als elders in ons land kampte ook

de gemeente Alkemade met woningnood. Besloten werd dat in het laaggelegen gebied achter de dijk van de Wetering gebouwd zou gaan worden. Het betekende een forse uitbreiding van het dorp dat vanaf zijn ontstaan eigenlijk alleen bestond uit de twee straten die het dorp rijk was en die uiteraard in elkaars verlengde lagen: de Kerkstraat en de Veerstraat.

De bestrijding van de naoorlogse woningnood in ons land werd destijds gekenmerkt door schaarste: schaarste aan bouwmaterialen, schaarste aan geld, schaarste aan goede bouwvakkers en natuurlijk schaarste aan tijd. Het was dus zaak om voor weinig geld, snel, met gebruikmaking van de beschikbare materialen en het liefst met eenvoudige methodes te bouwen. De oplossing werd gevonden in prefabricage en serieproductie.

Op deze wijze verrees in het laaggelegen gebied achter de dijk in Oude Wetering in korte tijd ook een wijkje van goedkope, eenvormige rijtjes doorzonwoningen. En in dat wijkje, dat door de bewoners met dorpse spitsvondigheid al gauw 'de Kuil' werd genoemd, kregen mijn ouders hun eerste huurhuis toegewezen. Ik weet het nog goed: het huis in de Hoolboomstraat, nummer 5. Een rijtjeshuis opgetrokken uit geprefabriceerde betonnen elementen met gehörige dunne houten vloeren én een zolderplafond dat was afgewerkt met dunne zachtboard platen, zodat je er niet kon lopen zonder het gevaar door de vloer te zakken... En net zo eenvormig als de huizen was de bevolkingsamenstelling van de Kuil: allemaal jonge, pasgetrouwde stellen met jonge kinderen of met een kind op komst. En voor mij was dat natuurlijk een fantastische omstandigheid: in bijna elk huis in de Kuil woonde wel een kind met wie ik kon spelen! En - dat realiseer ik me achteraf pas goed - we waren weliswaar de enige donkere mensen in het dorp, maar dat heeft in mijn geval in mijn contact met leeftijdsgenoten geen enkele negatieve rol gespeeld. Kinderen waarmee je opgroeit maken geen onderscheid. Voor de kinderen in de Kuil had ik een andere huidskleur, net zoals een ander kind rood haar en sproeten kon hebben. Voor mij was het leven in het dorp dan ook een en al vrolijkheid, speelplezier en zorgeloosheid.

Ca. 1958, broer en zus spelend voor het ouderlijk huis in de Hoolboomstraat in de 'Kuil' (uit mijn persoonlijk archief).

Wrange herinneringen verborgen onder de oppervlakte

Maar die eenvormigheid, vrolijkheid en zorgeloosheid hield voor mij op zodra ik de voordeur achter me sloot. Want achter de voordeur van Hoolboomstraat nummer 5 was alles anders. Daar ademde alles Indonesië. En dan niet het mooie, tropische Indonesië zoals velen van ons dat nu van vakantie kennen, maar het Indonesië van oorlog, van geweld, van onvoorstelbaar menselijk leed en van dood en verderf. Daar achter die voordeur in de Kuil werd ik vrijwel dagelijks geconfronteerd met de vreselijke gevolgen die een oorlog, of in het geval van mijn ouders twee opeenvolgende oorlogen, teweeg kunnen brengen. De oorlogen die mijn ouders hadden meegemaakt waren in het ouderlijk huis altijd dreigend en loodzwaar aanwezig; óók als erover gezweven werd. En dit laatste was eigenlijk voortdurend het geval. Pas later zou ik begrijpen dat ze door hun oorlogservaringen

Dienstplichtige militairen uit het dorp, ca. 1948 (archief Gerrit en Jan Kuipers).

zwaar getraumatiseerd waren. In die tijd echter sprak men daar niet over; was er ook weinig aandacht voor en de enige remedie leek: doorgaan en er niet over zeuren. Als kind in Oude Wetering hield ik die verschillende werelden overigens zonder merkbare moeite, zo herinner ik me dat, gescheiden: de wereld van de Kuil en die achter de voordeur. Buiten sprak ik nooit over Indonesië en wat de oorlogen daar met mijn ouders hadden gedaan. En ik heb ook altijd gedacht dat wij, het enige donkere gezin uit Indië, echt de enigen in het dorp waren die een band met de Oost hadden.

En toen kwam ik dus, omdat ik bezig was met het schrijven van mijn roman, na bijna vijftig jaar terug in 'mijn' dorp Oude Wetering. Ja, en toen vielen mij, om maar eens een toepasselijk gezegde te gebruiken, opeens de schellen van de ogen. Aan een oud-klasgenote die er nog steeds woont, vertelde ik over het doel van mijn komst. En tot mijn stomme verbazing liet ze me weten dat de vaders van twee andere meisjes met wie wij op de basisschool jarenlang in de klas hadden gezeten eveneens een 'verleden' in Indië hadden. Als argeloze, jonge dienstplichtigen waren deze mannen die later hun vaders zouden worden in de tweede helft van de jaren veertig van de vorige eeuw de oorlog in Indonesië in gestuurd, nadat Soekarno en Hatta op 17 augustus 1945 eenzijdig de onafhankelijkheid van Indonesië hadden uitgeroepen. En daarvan hadden beide mannen, om het zo maar eens te zeggen, mentaal een enorme knauw aan overgehouden. Hun gezinnen hebben daar erg onder geleden: enorme spanningen, verdriet, nachtmerries, woedeaanvallen... Alles wat ik ook zo goed kende van mijn eigen thuissituatie. En net als in ons gezin, bleef dit alles bij deze gezinnen ook verborgen achter de voordeur. Er werd gewoon niet over gesproken. Ik heb dan ook nooit geweten dat in ons dorp buiten ons gezin ook in andere gezinnen Indonesië, dat land aan de andere kant van de Oceaan, in diepe stilte een bepalende rol speelde. En toen ik dát wist, en ik me de vaders van deze twee meisjes

Tweede druk van VEENS nu verkrijgbaar

VEENS, het boekje met als ondertitel 'Geschiedenis, dialect en bijnamen van Roelofarendsveen', is sinds kort weer te koop. Er is onlangs een geactualiseerde en uitgebreide tweede druk uitgekomen. Het verscheen voor het eerst in 2014 en was al enige tijd uitverkocht. Eigenaar René Koek van Veenerick Boek en Kantoor moest, naar eigen zeggen, met enige regelmaat 'nee' verkopen. Het boekje is zowel bedoeld voor inwoners om herinneringen op te halen, als voor nieuwkomers voor een kennismaking met hun woonplaats.

De indeling van VEENS is hetzelfde gebleven. Het boekje begint met aandacht voor de geschiedenis van het dorp. Er wordt allang geen turf meer gestoken en er varen ook geen baggerpramen meer door de sluis. De auteurs beschrijven de

grote ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden: van het moeras in de 13e eeuw tot het Braassemerland in de 21e eeuw.

Ook het dialect in het dorp verandert. Soms is er nog wel eens iemand op de radio of tv van wie je denkt: die komt hier uit de buurt. Het is het dialect, de melodie en de uitspraak van sommige woorden die voor herkenning zorgen. In het verlengde hiervan is er ook aandacht voor 'vergeten' Veense woorden.

De bijnamen in Roelofarendsveen vormen een hoofdstuk apart. Door de grote families met dezelfde achternaam liep iemand met een opvallende eigenschap al snel een bijnaam op. In VEENS vindt u een opsomming van bekende en ook minder bekende bijnamen. Het boekje sluit af met drie Veense verhalen die bij velen herinneringen zullen oproepen.

VEENS, Uitgave Veenerick Boek en Kantoor. Prijs € 16,50.

weer voor de geest haalde, zag ik ze weer voor me: de loodgieter en de bakker: twee zwijgzame, nerveuze en in zichzelf gekeerde mannen die ik destijds werkelijk nooit heb zien lachen. En het werd nóg interessanter. Toen ik vervolgens contact had met beide oud-klasgenotes kwam ik via hen te weten dat er in het dorp destijds meer jonge vaders waren die als Nederlandse dienstplichtige militairen naar Indië waren gestuurd en die met allerlei narigheid in hun geestelijke bagage waren teruggekeerd. En zij hadden er evenmin over gesproken!

Toen drong de tragedie ervan eigenlijk pas goed tot me door: in dat kleine, nieuwe wijkje achter de dijk, dat aan het begin van de jaren vijftig met naoorlogse systeembouw uit de grond was gestampt, waren - dat kon natuurlijk ook niet anders gezien de woningnood - ook de pas uit Indië teruggekeerde dorpsjongens met hun jonge gezinnen ondergebracht! Dienstplichtige dorpsjongens van de lichten 1946 tot en met 1949. Zonder dat ik het toen wist was de Kuil, althans voor een deel, dus een stille Oosterse enclave in Oude Wetering!

Een mens gaat met deze wetenschap dan onwillekeurig graven in zijn geheugen. En toen kwamen die jonge Nederlandse dorpsvaders me weer voor de geest. Een voor een. En ik verbeeldde me dat ik nu iets in mijn herinnering terugzag wat ik destijds niet heb gezien of niet heb kunnen verklaren: de nervositeit die mijn nabijheid destijds bij bepaalde vaders teweegbracht. En toen realiseerde ik me dat ik, als donker Indonesisch uitzien kind, voor deze mannen zonder het te weten destijds misschien wel een rondwandele nachtmerrie moet zijn geweest. Misschien was ik door mijn uiterlijk voor menige vader wel een jonge Indonesische vrijheidsstrijder die hen 's nachts in hun boze dromen bezocht, of misschien herinnerde ik hen wel, zonder het te weten, aan een gedode Indonesiër van wie ze het beeld nog elke nacht in hun slaap voor zich zagen opdoemen...

Licht op deze episode in onze geschiedenis

Na de capitulatie van Japan op 15 augustus 1945 ontstond er in Nederlands-Indië een zogenaamd machtsvacuüm. Bij afwezigheid van de vooroorlogse Nederlandse kolonisator werd door de Indonesische politieke leiders Soekarno en Hatta dan ook al snel de onafhankelijkheid van Indonesië uitgeroepen. En daarmee gaven ze gehoor aan een inmiddels steeds breder gekoesterde wens onder de Indonesische bevolking. Een wens die overigens al ruim voor de Tweede Wereldoorlog ontstond. De Nederlandse regering reageerde met repressie: eerst moest er rust en orde heersen en dan viel er wellicht te praten. Het betekende in de praktijk dat met militaire inzet werd gepoogd die rust en orde te realiseren om zo eerst weer de macht in de kolonie in handen te krijgen.

Gedurende de periode van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd, tussen 1945 en 1949, zijn meer dan honderdduizend jonge, dienstplichtige Nederlandse militairen met dit doel naar Indië gestuurd. Hun inzet mocht overigens niet baten: mede onder zware internationale druk gaf de Nederlandse regering in 1949 de kolonie Nederlands-Indië op, waarna op 27 december van dat jaar in Amsterdam de soevereiniteitsoverdracht plaatsvond. Het aantal slachtoffers dat deze oorlog uiteindelijk had geëist wordt geschat op ruim honderdduizend aan Indonesische en ruim vijftienduizend aan Nederlandse zijde.

Zoals in elke oorlog hebben veel van deze jonge mannen vreselijke en schokkende ervaringen opgedaan. Met name tijdens de zogenaamde politioele acties in respectievelijk 1947 en 1948-1949. Bij terugkeer was er voor hen echter geen of nauwelijks opvang en geestelijke begeleiding als daar behoefte aan was. En toen ze weer voet op vaderlandse bodem zetten, bleek er in de Nederlandse samenleving ook nauwelijks belangstelling te zijn voor wat zij hadden meegemaakt.

In de recente Nederlandse geschiedenis is de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog, en de ervaringen en gevolgen ervan voor de direct betrokken Nederlandse militairen, eigenlijk nog steeds een van de meest onbesproken episodes. Daar zijn verschillende redenen voor: in politiek en militair opzicht verdiende de Nederlandse opstelling natuurlijk geen schoonheidsprijs; was er sprake van nationale en vooral internationale verontwaardiging en afkeuring én haalde ons land uiteindelijk bakzeil in een poging de kolonie ten koste van vele levens te behouden. De behoefte om hier na afloop over te praten was voor de betrokkenen dan ook automatisch veel minder groot dan wanneer het een 'succes' zou zijn geweest. Daarnaast was de tijdgeest er niet naar; zo vlak na de Tweede Wereldoorlog werd men volop in beslag genomen door de wederopbouw en was de oorlog die hier in het collectieve geheugen gegrift stond die tegen de Duitse bezetter. En in die jaren was het sowieso niet gebruikelijk om over gevoelens of geestelijke problemen te praten. 'Niet zeuren, maar aanpakken en doorgaan', was vooral het adagium. En ook al zouden de mannen erover hebben willen spreken: verwerking en traumabehandeling zoals we dat nu kennen stond nog in de kinderschoenen of was zelfs nog onbekend. Allemaal factoren die ertoe bijdroegen dat de betreffende jonge vaders er het zwijgen toe deden en veelal stilletjes met hun loodzware geestelijke ballast door het dorp zeulden.

Illustratief voor het lange zwijgen en tegelijkertijd verheugend is dat in dezelfde periode dat ik met mijn research en het schrijven van mijn boek bezig was, door de Stichting Oud Alkemade in de vorm van een drukbezochte expositie aandacht is besteed aan de Indië-veteranen uit de gemeente en hun ervaringen. Dat was meer dan zestig jaar nadat de laatste veteraan was teruggekeerd in het dorp. En die aandacht is terecht. Na al die jaren van zwijgzzaamheid is het goed om licht te werpen op deze persoonlijke geschiedenissen die veelal zeer ingrijpend zijn geweest voor in de eerste plaats de mannen zelf, maar ook voor hun gezinnen én voor de plaatsen waar ze woonden. En het laat de banden zien tussen oost en west, tussen in dit geval Indië/Indonesië en een dorp in Zuid-Holland. Banden die er al die jaren waren, maar voornamelijk verborgen bleven onder de oppervlakte. Deze verborgen banden met de Oost zijn natuurlijk niet specifiek voor Oude Wetering, Alkemade of Zuid-Holland, maar bestaan natuurlijk ook in zoveel andere dorpen en steden in ons land. Want voor al die direct betrokken mannen hield en houdt die oorlog in de Oost helaas niet op toen de vrede was getekend.

Bron:

- www.geschiedenisvanzuidholland.nl
Lees daar ook de reacties van (oud)dorpsgenoten van Reggie Baay op zijn verhaal.

Is Oud-Ade wel het jongste dorp van Alkemade?

Theo van der Poel

In het Leidsch Dagblad verscheen eind oktober een artikel over de uitbreiding met twintig woningen aan de Kolk in Oud-Ade. Goed nieuws natuurlijk voor de inwoners. Het eindigde met een verrassende slotlinea:

“Oud-Ade is het jongste dorp van de voormalige gemeente Alkemade. In 1731 stonden er pas 3 boerderijen. Nu wonen er 760 inwoners.”

Het herinnerde me aan een folder die uitgegeven werd bij de oprichting van de nieuwe gemeente Kaag en Braassem. Daarin werd het jongste dorp in 1731 een grootte van twee woningen toegedicht. Beide beweringen zijn onjuist. Strikt genomen zou je kunnen zeggen: in Oud-Ade woonde in 1731 geen enkel persoon, om de doodeenvoudige reden dat de naam niet bestond. Die kwam pas om het hoekje kijken toen bij de invoering van de Burgerlijke Stand de gemeente ingedeeld werd in de wijken A t/m F. Wijk E, een samenraapsel van Oude Ade, Weijtsloot, Zevenhuizen, Boekhorst, Vrouweven en Stroomsloot, werd ondergebracht onder de noemer Oud-Ade. De parochiekerk zal hiertoe mogelijk de sleutel geweest zijn.

De drie boerderijen die in het krantenbericht genoemd worden verwijzen waarschijnlijk naar de situatie in 1666, toen pastoor Van der Plaat er de R.K.-statie vestigde. Voor alle duidelijkheid: die drie woningen stonden niet aan de Oude Ade, maar aan de Weijtsloot en Kolk. Het verhaal van de twee nieuwgebouwde woningen in 1731/1733 ligt wat gecompliceerder.

Om dat uit te zoeken is het handig om terug te gaan naar het jaar 1543. In dat jaar verschenen de eerste morgenboeken van

Detail van de kaart uit 1615 van Floris Balthasar met door mij ingevulde kofiernummers.

Rijnland. De Ambachtsheerlijkheid Alkemade werd hierbij in drie delen of bonnen opgenomen: het Lage Bon (het deel tussen de Stroomsloot en de Oude Ade), het Middelbon (tussen de Rijpwetering en de Nieuwe Wetering) en het Hoge Bon (vanaf de Nieuwe Wetering tot de Oude Wetering). Deze indeling had tot gevolg dat de Westoudaase Polder onder het Lage Bon werd geteld en de Oostoudaase polder (van de Oude Ade tot de Rijpwetering) onder het Middelbon. Beide polders werden gescheiden door de Oude Ade.

Acht poldertjes, het grootste gedeelte van de Westoudaase Polder, werden vóór 1630 samengevoegd en bedijkt. Deze nieuwe polder kreeg een nieuwe naam: de Rode Polder of de polder met de rode molen. Het resterende kleinste deel werd tezamen met de Oostoudaase polder bedijkt, waardoor het riviertje de Oude Ade daar een andere functie kreeg. Door het plaatsen van een verlaat of sluis werd dit deel opgenomen in het polderland-schap, tezamen de Blauwe Polder.

Voor het innen van de verpondingen (belastingen) legden de Staten een Kohier voor Verponding aan. Daarin kreeg elk huis een kohiernummer en werd de eigenaar ervan genoteerd. Over de jaren 1731 en 1733 zijn die kohieren over Alkemade bewaard gebleven. Deze zijn te raadplegen in het archief Financiën van Holland 3.01.29 onder de nrs 496, 497 (1731) en 533 (1733).

Interessant is hoe men al die buurtschappen op een rijtje krijgt. Het Rijpwetering Bon begint bij huisnr 230 (Koppoel/Lange-weg) en telt door tot het laatste huis 297 (voorheen Piet Borst) in de Blauwe Polder. Voordat het kohier vervolgens aan de telling van het Ader Bon begint, noemt het eerst nog het Oud Ader Bon, waar twee nieuwe woningen gebouwd zijn, waarvan één een dubbelwoning, die in een eerder kohier niet genoemd werden, namelijk de nrs 298 en 299 (voorheen Klaas de Graaf). Zij stonden weliswaar aan de Oude Ade in de Blauwe Polder, maar werden in het kohier onder het Rijpwetering bon opgenomen.

Het Bon van het Lageland begint bij huisnr 389, de Drie Ambachtshoeve aan de Stroomsloot, en vervolgens via de Rode Polder en Blauwe Polder naar de Oude Ade en eindigt bij de boerderij van Van der Meer (402) en de kerk en pastorie (nrs 403 en 404). Dit zijn al zestien huizen, waarbij bovendien vermeld wordt dat er ook nog acht huizen verdwenen zijn die er in 1623 nog stonden en drie niet onder de verponding vallen. Maar dan zijn we er nog niet. Het Zevenhuizer Bon volgt: nrs 405 t/m 411, waarbij vermeld dat twee huizen zijn afgebrand, twee huizen niet onder de verponding vallen en één huis niet wordt gevonden.

Er stonden dus in 1731 welgeteld 23 ‘volwaardige’ huizen in het Lageland plus nog de twee huizen die onder Rijpwetering meegeteld waren. De tien huizen in de Boekhorst en negen woningen op de Vrouweven behoorden in 1731 misschien wel tot de dorpsgemeenschap, maar werden pas in de 19e eeuw deel van de gemeente Alkemade.

Oud-Ade mag dan misschien wel het kleinste dorp in de gemeente zijn, maar het jongste dorp... kom nou!

1918 - E.M.M. - 2020

Sjaak Bouwmeester

Zoals u wellicht al weet gaan de voetbalverenigingen D.O.S.R. en W.V.C. fuseren. De leden hebben als nieuwe clubnaam gekozen voor E.M.M. (Eendracht Maakt Macht). Hier volgt een korte uiteenzetting hoe de clubs tot de keuze van deze in de Veen historische naam zijn gekomen.

Begin 1900 waren er drie verschillende groenteveilingen in Roelofarendsveen, te weten: Eendracht Maakt Macht (1902), Coöperatieve Groenteveiling (1906) en Tuindersbelang (1907). Veel tuinders waren lid van één van deze veilingen. Het was een ongezonde situatie: drie veilingen die elkaar beconcurrerden en tuinders die wisselden van veiling. Het was ook allemaal niet in het belang van de tuindersgemeenschap. In de periode 1915-1918 “vonden” de bestuursleden van de drie veilingen elkaar, wat uiteindelijk in 1918 resulteerde in een fusie waarbij gekozen werd voor de naam E.M.M. In de periode 1918-1995 groeide door de inzet van de tuinders de veiling en nam de omzet toe met als resultaat: stijging van de welvaart. In de jaren tachtig stapten veel tuinders over naar de veiling in Aalsmeer. In 2000 vond de laatste veiling van bloemen plaats, E.M.M. hield op te bestaan!

Er zijn veel parallellen tussen de fusie van de veilingen in 1918 en de fusie van de voetbalclubs in 2020. In 1947 waren er drie voetbalverenigingen in Oude Wetering en Roelofarendsveen, te weten D.O.S.R. (1927), Weteringsche Boys (1945) en S.V.O.W. (1946). Ook de voetbalverenigingen beconcurrerden elkaar, maar dan op sportief gebied. In een grijs verleden liepen derby's nogal eens uit de hand. Ook voetballers wisselden weleens van club, soms door frustratie omdat men niet in het eerste werd opgesteld of omdat

De gevel van de oude bloemenveiling E.M.M.

vrienden van club veranderden. Enkele spelers en speelsters stapten over naar clubs buiten de gemeente Alkemade die hoger speelden. De onderlinge verhoudingen tussen de voetbalclubs verbeterden ook in de loop der jaren. Drie jaar geleden fuseerde Alkmania met S.V.O.W. De naam van de nieuwe club werd W.V.C. In 2019 “vonden” de besturen van D.O.S.R. en W.V.C. elkaar. Hoewel de clubs gezond waren, keken de clubs ook naar de toekomst. Intensief overleg leidde in 2020 uiteindelijk tot een fusie.

Als naam van de nieuwe club werd, uit vier voorstellen, uiteindelijk voor de historische naam E.M.M. gekozen. ‘Eendracht Maakt Macht’, dat vonden niet alleen de leden van de veiling in 1918, maar ook ruim honderd jaar later, in 2020, de leden van de voetbalclubs!

Enkele speldjes van de voetbalclubs.

Het logo van de oude bloemenveiling E.M.M. Het nieuwe spandoek van E.M.M. met leden in het nieuwe clubtenue.

SCHENKINGEN AAN DE STICHTING OUD ALKEMADE

Unster, houten emmer, weischep, pleedeksel, stierenklem, tafelschuier, radeerwielkje, 8 bedschroeven, 3 schijfkatrollen, rietzeis	Fam. Hoogeveen
3 Vitrinekasten	Ria en Nico
Leidsche krant 14 mei 1940, Zuid-Hollands dagblad 16 juni 1944	J. van der Meer
Schoolkrant 'Het laddertje', enveloppe Gerardusschool, 2 rapporten, 2 boekjes, tinnen lepels (zie ook de pagina hiernaast)	René Zoet
Typemachine, archief Joop Koek	J. Koek
Snijbonenmolen voor 4 bonen	J. Turk
Aardspreidingsmeter	J. Olijerhoek
Boekje stadsverwarming, boekje energie, boekje 75 jaar electra	W. Huigsloot
Droste-blik, Talens inkt, Gimberg inkt, oorkonde, div. boeken, tekeningen, schaatsen, fototoestellen, kerkboeken, Necobo montage dozen	Fam. Straathof
Ingelijst foto winkeltje/woonhuis familie Klein-Kuipers, Zuideinde 6	Mw. J. Bergman
Gehaakt wit kleedje	Mw. T. Rodewijk
Knittax breimachine	Erven mw Schoenmaker

Alle gevers hartelijk bedankt!

Wilt u ook voorwerpen aanbieden? Neem dan contact op met onderstaande medewerkers:

*** voor foto's, dia's, films:** Leo Stiens, tel 071-3313343 of 06-26679360; e-mail: lousenleo@hetnet.nl

*** voor ander materiaal:** Sjaak Koek, tel 071-3312066 of 06-57338844; e-mail: sjaakoek@hotmail.com

U kunt uw spullen brengen tijdens de openingsuren van het museum: zondag van 14.00-17.00 uur, dinsdag van 13.30-16.00 uur en op maandagavond van 20.00-22.00 uur als er medewerkers in het museum aan het werk zijn.

Mogen wij uw schilderij even lenen?

In de eerste maanden van 2021 gaan we de tentoonstelling over de topsporters uit Alkemade langzamerhand ontmantelen. Hier nemen we uitgebreid de tijd voor, omdat veel sporters hun ermetaal en andere zaken belangeloos aan ons ter beschikking hebben gesteld. We moeten er dus voor zorgen dat die voorwerpen weer netjes bij hun rechtmatige eigenaar terugkomen. De leegkomende plekken gaan we in die tijd opvullen met objecten uit ons eigen depot.

De andere tentoonstelling, die over de oorlog en 75 jaar bevrijding, is in ieder geval nog te zien tot 1 juli 2021.

Nieuwe tentoonstelling 'Toen en nu'

Ondanks de beperkingen van de coronatijd die ons parten speelde het afgelopen jaar, plannen voor de toekomst kun je natuurlijk altijd maken. We hebben dan ook het plan opgevat om vanaf 1 september 2021 een nieuwe tentoonstelling op te zetten met de titel 'Toen en nu'.

Onze bedoeling is om foto's en schilderijen van in het verleden gesloopte woningen en gebouwen te laten zien en die te vergelijken met wat er nu op die plek staat. Daarnaast worden oude gebruiksvoorwerpen gecombineerd met hun moderne evenknie. Foto's van oude huizen en gebouwen heeft Oud Alkemade zelf veel in het archief en ook van voorwerpen is dat het geval. Maar wij beschikken nauwelijks over schilderijen van oude panden. Daarom vragen wij u om thuis eens rond te kijken of u eigenaar bent van zo'n schilderij. Zo ja, dan zouden wij het bijzonder op prijs stellen als u dit, voor de duur van de tentoonstelling, aan ons in bruikleen wilt geven. Als uw schilderij past in onze nieuwe tentoonstelling, dan hoort u dat zo snel mogelijk van ons. Uiteraard kunt u een dergelijk schilderij ook aan de Stichting Oud Alkemade schenken.

Wilt u een schilderij aan ons ter beschikking stellen, neem dan contact op met Sjaak Bouwmeester, telefoon 071-3315433 of e-mailadres sjaakbouwmeester@hotmail.com.

Bijzondere schenkingen

Comtoiseklok

In de vergaderkamer van Oud Alkemade hangt een bijzondere wandklok. Hij is geschonken (en gerestaureerd) door Jeroen Schouten. Hieronder beschrijft hij de bijzondere kenmerken van deze klok:

“Het is een zogenoemde ‘comtoiseklok’ die oorspronkelijk een staande klok is geweest. De kast was gemaakt van een licht soort hout. En daarom gevoelig voor de tand des tijds. Dit in tegenstelling tot het uurwerk, dat van uitzonderlijk zware kwaliteit is. Het werd daarom rond 1960 mode om de uurwerken aan de muur te hangen.

De comtoiseklok is rond 1700 ontstaan in de Jura in Frankrijk. Deze klok werd gemaakt voor de gewone man. Het uurwerk is zeer degelijk en betrouwbaar. De klok is voorzien van een grote wijzerplaat en een goed hoorbaar slagwerk, zodat de tijd in de spaarzaam verlichte huizen goed waar te nemen was. Kenmerkend voor dit soort klokken is het repetitie-slagwerk. Dat wil zeggen: op het hele uur slaat de klok een aantal slagen. En dit wordt na twee minuten nog een keer herhaald.

Nu over onze klok. Hij beschikt over een spillegang. De spillegang is een bepaald type echappement. En een echappement is een onderdeel van een mechanisch uurwerk dat de drijfkracht van de energiebron (in ons geval een gewicht) gedoseerd doorgeeft aan het gaande werk en er ook voor zorgt voor dat de slinger in beweging blijft.

Onze klok is ook voorzien van een datumweergave. Dit zie je niet heel vaak. Ik schat dat hij gemaakt is tussen 1840 en 1850. Waarbij ik eerder denk richting 1850. Dit komt door de sierlijst om de wijzerplaat. Deze is gemaakt van dun geperste messing plaat. Er zijn talloze voorstellingen bekend. Wij hebben een religieuze voorstelling van een non die onderwijs geeft. Onze sierlijst heeft een vrij diep reliëf. Dit is een kenmerk dat deze van latere datum is. Maar de klok is wel voorzien van een spillegang. Na 1850 deed de ankergang zijn intrede. Dus wellicht hebben wij een van de laatste spillegang-comtoises.”

De klok in de werkplaats van Jeroen Schouten.

De klok weer in oude luister hersteld.

De set tinnen lepels.

Tinnen lepels

Een andere bijzondere schenking is een set tinnen lepels, geschonken door de familie Zoet. René Zoet heeft een mooie beschrijving gegeven van de herkomst van deze lepels:

“Ik schat dat ongeveer veertig jaar geleden de katholieke kerk tegenover Eethuis Kozijn (Tinus Patat) is gesloopt. Hier staat nu een nieuwe woonwijk. In die periode is er grond van dat terrein afgevoerd. Ook is het mogelijk dat er grondwerk is uitgevoerd voor het vernieuwen van een schoeiing langs de wetering. De grond is met veel transportbedrijven in een depot gestort op het destijds lege perceel langs de Rembrandt van Rijnsingel.

De gestorte grond noemden wij ‘de bergen’ omdat het meerdere heuvels betrof. Tijdens het spelen vonden we potscherven, resten van pijpen/steeltjes, ijzeren nagels/spijkers en op een dag ook een metalen lepel. Deze lepel was door uitspoeling van de regen naar boven gekomen. Hij was dubbelgevouwen en in eerste instantie niet echt interessant. Ik nam hem mee naar huis en mijn vader is gaan onderzoeken wat we hadden gevonden. Het bleek te gaan om een tinnen lepel, voorzien van een merk. Hij kwam zelfs voor in een boek over antieke oude voorwerpen.

Na deze vondst gingen we vaker met schep en riek naar ‘de bergen’ om er meer te vinden. Uiteindelijk hebben we er zeven gevonden. Bij het opruimen van de zolder kwamen ze weer boven water. We menen dat ze niet hoeven te versloffen, maar met een passend verhaal terug moeten richting de plek waar we ze vonden: Oude Wetering.”

Op een van de lepels zie een afbeelding met de letter S N; op een ander is heel slecht LVW te onderscheiden en op weer een ander J 83 met het wapen van Amsterdam eronder.

Beide families hartelijk dank voor deze mooie aanwinsten in ons museum!